

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izšla vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge evropske države 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravištvu "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Odje "Katoliškega škofstva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroska cesta šte. 3. — Za interese se plačuje od enostopne petivirste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku "Male narodne" stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petivirsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Pogreb cesarja Franca Jožefa I.

Cesarja Frančiška Jožefa I. so v četrtek, dne 30. novembra, položili k večnemu počitku. Bilo je to slovo, kakoršnega cesarski Dunaj še ni videl. Ljubljenci narodovali ga je spremljala na njegovi poslednji poti, za katero Avstrijo države, katere se proti nam vojskujejo, lahko zavida. In ob tem mrtvaškem sprejemu velikega Frančiška Jožefa I. je vsakdo čutil: zemski ostanki njegovi so šli od nas, njegova dela pa ostanejo in širijo dalje svoj blagoslov nad državo. Zapuščena močno državo, cesarsko hišo, ki je vkoreninjena globoko v srcih narodov, zapuščena ob svoji smrti isto poslednjo voljo, kakor je bila njegova prva volja: Združeni avstrijski narodi tvorijo močno Avstrijo! Cesar Franc Jožef I. ni deloval samo za preteklost, on je tako ustvaril državi tudi trdno bodočnost. Tudi slovenski narod je bil zastopan pri pogrebu cesarja Frančiška Jožefa I. po svojih državnih poslancih in številnih odposlanstvih, doma pa je molil narod za ljubljenega cesarja, vsa domovina je bila odeta v neizrečeno žalost. In tudi ta dan kakor vsikdar je puhtela molitev našega naroda k prestolu Vsemogočnega: Bog obvari, Bog ohrani Avstrijo!

V dvorni kapeli je dvorni župnik dr. Seydl ob dveh popoldne ob asistenci velikega števila duhovnikov cesarjevo truplo blagoslovil, nakar so ga zanesli na mrtvaški voz in prepeljali v cerkev sv. Stefana, kjer ga je pričakovala cesarska dvojica z malim prestolonaslednikom in člani cesarske hiše, tuji vladarji, razni zastopniki, dostojanstveniki in poslanci. Kardinal knez nadškof dr. Piffel je truplo še enkrat blagoslovil in z duhovščino opravil mrtvaške molitve. Okrog 1/3 ure popoldne se je mrtvaški sprevoz pričel pomikati iz cerkve sv. Stefana proti kapucinski cerkvi. Odposlanci armade, sami odlikovan-

ci z zlatimi kolajnami, so šelali špalir.

V cerkvi oo. kapucinov je duhovščina sprejela krsto. Rakev so ponesli v cerkev in postavili na mrtvaški oder. Vsa cerkev je bila popolnoma prevlečena s črtno. Tu so še enkrat blagoslovili cesarjevo truplo in peveci dvorne godbe zapeli libero. Nato so dvignili krsto in jo za oo. kapucine, ki so stopali pred njo, med žalnimi molitvami ponesli v grobnico. Svetilci so svetili z bakljami. Solznih oči, polni bolesti so zrl člani Najvišje cesarske hiše in ostali za krsto, katero je spremljal v grobnico Njegovo Veličanstvo cesar Karol I., potem prvi najvišji dvorni mojster s palico in oba knežja komornika. V grobnici so postavili krsto na prostor blizu vhoda, odkoder bo po želji pokojnega vladarja položeno med krsto Njenega Veličanstva cesarice Elizabete in prestolonaslednika Rudolfa. Po dovršenih obredih in molitvah se je podal prvi najvišji dvorni mojster s ključem cesarjeve krste h gvardijanu oo. kapucinov in mu ga izročil v varstvo. Nato se je vrnil vladar s spremstvom v cerkev, nakar je Najvišja in visoka gospoda odšla iz cerkve.

Dunajčani prvokrat videli prestolonaslednika.

Za vozom, ki je peljal rajnega cesarja, sta šla cesar Karol in cesarica Cita; med njima je bil cesarjevič nadvojvoda Franc Jožef Oton, ki je bil tudi v cerkvi sv. Stefana navzoč, ko so rajnega cesarja blagoslovili. Cesarjevič je bil oblečen v belo obleko. Žalobni trak je imel na levi roki. Cesarjevič je bil odkrit, svojo čepico je držal v roki in moško korakal s svojimi starši. Skušal je držati korake s svojima roditeljema. Cesar je bil malo nagnjen na stran, ker je držal malega princa za roko. Cesarica Cita je bila zagnjena v črn pajčolan. Dunajsko prebivalstvo je imelo ta dan prvokrat priliko videti malega prestolonaslednika. Ko se je namreč cesarska dvojica vračala iz cerkve oo. kapucinov, je sedel cesarjevič razkrit v cesarskem avtomobilu med cesar-

jem in cesarico. Srčkani zlatolasek je vzbujal splošno pozornost.

Zadnji dan našega rajnega cesarja.

Uradno poročilo o tem poroču naslednje: V torek, dne 21. novembra, je cesar vstal zjutraj kakor navadno. Ob tridesetih na 10 je sprejel dvornega župnika, ki je prinesel s seboj Najsvetejše. Ko je bila izvršena potrebna priprava za sprejem papeževga blagoslova, je dvorni župnik priporočal cesarju, da sprejme sv. zakramente. Cesar je v to privolil. Pri najpopolnejši zavesti je opravil cesar sv. spoved in je z ganljivo pobožnostjo prejel sv. obhajilo in papežev blagoslov, nakar je zelo milostljivo odsvolil dvornega župnika s pripombo, da ga neizmerno veseli dobrotljivost sv. Očeta. Ob 12. uri sta prišla k cesarju na kratek obisk prestolonaslednik in njegova soproga. Cesar je rekel, da se počuti slabega, a izrazil je upanje, da okreva in pripomnil, da nima časa biti bolan. Vladar je nato govoril z zadovoljstvom o vseh naših hrabrih čet proti Rumunom in je sklepno rekel, da ga neizmerno veseli sočustvanje papežev in papežev blagoslov.

Zalibog se je proti eni uri popoldne cesarjevo zdravstveno stanje zelo naglo poslabšalo. Ko sta prišla proti 12. uri k cesarju ravnatelj kabinetne pisarne baron Schiessl in sekoijski načelnik Daruvar, ni mogel cesar z njima nič več delati, je zapustil pisalno mizo in je šel za nekaj ur počivat v naslonjač. Nekako ob 4 uri popoldne je cesar še enkrat velel komornemu slugi, naj mu da peresnik in podpisal je zadnjikrat svoje ime. Ob 5. uri popoldne je cesar ob pisalni mizi od prinesenih jedil povžil nekaj malega. Ob 6. uri je prišla k cesarju nadvojvodinja Valerija ter opazila, da je cesar zelo slab. V nasprotju z jutranjimi urami je napravil cesar vtis težko bolanega. Nadvojvodinja Valerija je sedla k cesarju in mu rekla: "Te nočem utruditi, bom odšla takoj." — "Da, to bi bilo dobro", je odgovoril cesar, "meni gre zelo slabo." Ko je nadvojvodinja vstala, da se poslovi od svojega očeta, ji je rekel cesar: "Moram se opraviiti svojo pobožnost, sv. Oče mi je poslal blagoslov, dvorni župnik pa mi je prinesel sv. obhajilo." Ob 6. uri popoldne se je cesar dal zanesti h klečalniki, kjer je sede molil dalj časa, ker ni več mogel kakor sicer opraviiti ju-

LISTEK

Sv. Cita.

Cesarice in kraljice, ki bi se bila imenovala Cita, ni bilo doslej v nobenem narodu in v nobeni vladarski rodbini. Naša cesarica je prva, ki nosi to ime. Zato je pač zanimivo, da se izve, odkod prihaja ime, ki ga ima naša mlada cesarica. Cita je pač prvotno okrajšano ime iz latinske Tacite, kar bi se reklo po naše Molčeca ali Tiha. Ime je tudi pri Italijankah v navadi v okolici mesta Luke (Lucca), koder je bila naša sedanja cesarica rojena pred 24 leti v vili Pianore. Sveta Cita je svetnica-zasčitnica Luke, ali pravzaprav ena svetnic-zasčitnic tega mesta, kajti pred njo je bilo mesto posvečeno sv. Martinu, kateremu je posvečena nadškofijska stolnica v mestu, dočim pa je skromni, toda od ljudstva vneto čaščen sv. Citi posvečen en sam oltar v cerkvi San Frediano, kjer se nahaja njena grobnica. Ta lepa cerkev, ki je bila zgrajena v VII. stoletju, v XII. stoletju pa obnovljena, je bila torej že zelo stara, ko je sv. Cita v duhu svetosti sklenila svoje skromno življenje. Rojena leta 1218, je Cita kot 12leten otrok po tedanji in tudi še sedanj navadi prišla v službo v mesto. Prišla je v hišo Fatinelijev, lukeške plemenaške rodbine, ki je bila vedno na prvem mestu v divjih in krvavih strankarskih bojih v mestu Luka. S pazljivo pridnostjo je Cita opravljala svojo službo. Vstajala je zarana in je pridno delala, da bi le mogla biti vsak dan pri sv. maši. Bila je vselej veselega obraza, skromna in zelo ubogljiva. V svoji ponižnosti je prav rada opravljala najbolj zaničevana dela ter tudi taka dela, katera bi morali opravljati dru-

gi posli in katera dela so Citi bila vrinjena. Rodbino, pri kateri je služila, je spoštovala in ljubila kakor lastne starše; skrbela je za njeno korist in s skrbno vestnostjo zabranjevala, kar bi ji utegnilo škodovati. Kljub temu ni mogla nobenemu v hiši prav storiti. Hišni gospodar je bil nagle jeze, gospodinja ošabna in občutljiva proti njej, drugi posli v hiši so jo zasramovali zaradi njene tihe pobožnosti, so se posmehovali zaradi njene skromne molčečnosti, češ, da ni pripravi pameti, so črnili njeno neumorno pridnost, češ, da se le hlina ter se hoče prikupiti. Kjerkoli so le mogli, so zmanjševali njena dela in so njej podtikali vse, karkoli se je v hiši zrodilo nerodnega. Na ubogo Cito so zvalili vso krivdo, če se je v hiši kaj pripetilo, pogostokrat je bila hudo okregana in kaznovana.

Po dolgem potrpežljivem prenašanju vseh težav je končno predrl sijaj njenih čednosti oblake strastnih zasledovanj in prišli so za njo boljši dnevi. Gospodar in gospodinja sta se prepričala, da je osovražena Cita njuna najzvestejša služabnica, sta jo začela z ljubeznijo in zaupanjem spoštovati in sta ji poverila vodstvo celega gospodarstva. Tudi posli so spremenili svoje mišljenje in so na njej začeli občudovati tiste čednosti, katere so poprej zasramovali. Cita se je zahvalila Bogu, da je tako milostno izpremenil srca njenih sovražnikov ter si je tem skrbnejše prizadevala, da izkaže dobrote tudi zadnjemu v hiši za storjene ji žalitve. Le v eni točki je bila neizprosno resna in stroga. Hlapec, katerega je posvarila, si je drznil izpregovoriti v njeni navzočnosti nečiste in gnusne besede. Ostali posli so se zaradi tega smejali. Cita je pa prosila gospodinjino, da naj odstrani ali tega hlapca, ali pa njo. Gospodinja je hlapca takoj spodila od hiše, obdržala pa nedolžno Cito, ki je bila vsem za zgled deviške čistosti. Ko jo je hotel nekoč nek oholi pobaljin poljubiti, je dobil od

nje tako krepko zaušnico, da mu je minilo vso veselje do poljubovanja.

Njeno čisto srce je bilo polno ljubezni do revnih. Večji del svojega zaslužka je razdeljevala med reveže in tudi jedila, katera si je od ust pritrkala, je nosila z dovoljenjem gospodinjine bolnikom. Bila je tudi goreča prosilka za reveže pri gospodarju in gospodinjini, ker ni mogla nobenega gledati, kako truj pomanjkanje. Sam Bog je počastil to njeno ljubezen do bližnjega; zakaj gospodinja je našla, da se je na čudoviti način pomnožilo žito v žitnici in moka v omari, iz katere je Cita delila med reveže. Nekega dne jo je prosil bolan berač za požirek vina. Usmiljena Cita ni mogla ustreči prošnji. Na misel ji pride beseda Kristusova: "Kdor da žejnemu kozarec vode, bo prejel plačilo." Od studenca je prinesla vodo ter jo je z vso ljubeznijo izročila revežu. Revež je pil ter našel, da je bilo najboljšje vino, ki ga je pokrepčalo na čudovit način.

V zadnjih njenih letih ji je bilo odvzeto vsako delo in dovoljeno, da bi smela v miru skrbeti samo za svoje bolehaloče telo. Toda delala je nadalje, dokler je le mogla gibati roki in nogi, ker ni hotela, kakor je rekala, da bi jo brez dela presenetila smrt. Ko je služila skozi 48 let neprestano pri eni in isti hiši, je napočila ura, da pohiti k nebeškemu Očetu. V kratki, toda mukepolni boleznii je s pobožnostjo svetnice sprejela sv. zakramente za umirajoče in je z ganljivo ponižnostjo prosila vse domače za odpusčenje, nakar je dne 27. aprila 1278 zatisnila oči. Celotno mesto Luka je zahtevalo, da se pokopje njeno telo v cerkvi. Prebivalstvo je hitelo skupaj, da bi zrl v rajsko-mili spremenjeni obraz služabnice Gospodove.

Na njenem grobu se je zgodilo veliko čudežev in papež Inocenc XII. jo je leta 1696 prištel med svetnice. Njen praznik se obhaja 27. aprila.

tranje in večerne molitve kleče. Ko "a je telesni sluga opozoril, da je že čas, da se vleže, je cesar mečil: "Moram še veliko moliti." Spravili so ga v postelj in zdravnika sta ga zopet preiskala. Ko so cesarju še postelj primerno uredili, je telesni sluga prosil cesarja nadaljnjih povelj. Cesar je nato glasno in določeno označil uro, kadar bo vstal, z besedami: "Zjutraj ob 4. uri." Vlada je dozdevno kmalu sladko zaspal, se je pa pozneje prebudil in zahteval piti. Ko je pil, mu je telesni sluga pomagal, da se je vlegel in ga je vprašal, če dobro leži. Cesar je odgovoril: "Da, je dobro." Ne dolgo nato je postalo cesarjevo dihanje kratko in zdravnik dr. Ortner mu je dal injekcijo, da poživeli delovanje srca. O injekciji pa cesar ni več ničesar občutil. Istočasno so poklicali dvornega župnika. Po 49. uri so ga spustili v cesarjevo spalnico, kjer je podelil vladarju poslednje olje. Pri tem svetem opravilu so bili navzoči: Prestolonaslednik in njegova soproga, nadvojvodinja Marija Jožefa, Marija Terezija, nadvojvoda Frano Salvator in nadvojvodinja Marija Valerija, prvi najvišji dvorjani knez Montenuovo in generalni pribočnik general grof Paar, v Senbrunu navzoči krilni pribočniki in drugo vladarjevo osobje. Nadvojvodinja Marija Valerija je bila pri vladarjevem vzglavju in mu je stisnila v roke sv. razpelo. Cesar je še sprejel popolni odpustek za trenutek smrti. Kmalu nato je nehal dihati. Zaspal je mirno. Bilo je ob 9. uri 5 minut zvečer. Telesni zdravnik dr. Kerel in prof. dr. Ortner sta izjavila, da je cesar mrtev. Dvorni župnik je opravil cerkvene molitve za rajnega in ga je poskrpil z blagoslovljeno vodo. Nato so vsi navzoči skupno molili za dušni blagor v Gospodu zaspalega.

Žalne slovesnosti v gradu Habsburg.

Na gradu Habsburg v Svici, kjer je tekla zibelka Rudolfa Habsburškemu, pradedu naše slavne vladarske rodovine, so se vršile dne 2. t. m. žalne slovesnosti za rajnim cesarjem Francem Jožefom I., katerih so se udeležili poslaniški zavezniških in nepristranskih držav ter nad 150 drugih odličnih osebosti.

Cesar Karol hvali Slovence.

Naš novi cesar je imel kot nadvojvoda večkrat priliko, da je od blizu opazoval naše ljudstvo, njegovo mišljenje in ravnanje. Dober vtis, ki ga je o našem narodu v njem zapustilo to opazovanje, je potrdila in pomnožila sedanja vojska. Kot vojskovodja se je prestolonaslednik Karol prepričal na lastne oči, kaj stori in kaj trpi Slovenec za cesarja in domovino. To, o čemer se je naš sedanji cesar sam prepričal, je takoj po nastopu vlade opetovano javno priznal in pohvalil. Slovenci smo vsako poročilo o pohvali našega naroda sprejeli z velikim veseljem, ter bomo očetovsko naklonjenost in ljubezen našega cesarja vselej in povsod vračevali z globoko vdano stjo in neomajno, požrtvovalno zvestobo.

Pešpolk "Cesarjevič" št. 17.

Ze zadnjic smo poročali, da je cesar Karol I.

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

(Dolge.)

Vidite, taka je bila Lojza. Zimsko stara po telesu, a deklisko mlada po duši, ko sem jo podedoval jaz kot postrežnico. Izza te dobe najinega pravzaprav precej tesno spojeneza življenja vam nimam veliko povedati. Nikoli me niso obsevali žarki sreče pri neznem, rahločutnem ženskem spolu, še celo pri Lojzi ne! Kmalu po mojem prihodu na Remšnik naju je tako precej razdvojil pravzaprav navaden, vsakdanji slučaj. Bil sem pač jaz tedaj mlad in sem koga prav rad malo potegnul, če sem le mogel. Eno tako šalo, v katero pa sem bil zapeljan po drugi osebi, mi je Lojza na debelo zamerila in mi jo menda še le pri odnodu odpustila s solzo — slovesa. Nastal pa je ta razdor, da ne bi prav ničesar prikrival, tako je:

Nekega dne je mežnar pozvonil in jaz sem jo rival v hribe na spoved. Bila je ravno tedaj velika suša, kar se namreč smrtnega prometa in sedmin tiče Lojza je menda že težko čakala kakoga mrtvaškega opravila in radovedno vprašala farovškega uslužbenca:

"Titek! Povej, povej, kam pa grečo gospod na spoved?"

Hudomušni fantalin je obrnil jezik na lažljivo plat in rekel:

"K Vaši sestra na Radl."

Prikorakal sem proti domu. V grabi me je že kakal Tit ter izbral sramežljivo in v zadregi:

"Gospod, naj nikar ne bodo budi. Vašo radovedno Lojzo sem malo potegnul, da ste sli previdet njeno sestro. O, ko bi me oni izgovorili, bi se jej nič kaj rad ne zameril."

Smehoma sem mu pokimal in odkorakal proti

posebno proslavil slovensko junaštvo s tem, da je takoj drugi dan po nastopu vlade kranjski pešpolk št. 17, v katerem so skoro izključno samo Slovenci, radi njegovega junaštva odlikoval s tem, da mu je določil kot polkovnega imejtelja svojega prvorojenca, prestolonaslednika Otona. V četrtek, dne 30. novembra, je dobil ljubljanski župan s cesarskega dvora to-le brzojavko:

"V polnem prepričanju, da se bo domači polk, kakor že skoro dve in pol stoletij, tudi v bodoče, zvest sveti prisegi, junaško in v zavesti svojih dolžnosti, bojeval za cesarja in domovino, sem imenoval svojega ljubljanskega sina, cesarjeviča, njegovim imetnikom. Upam, da bodo enako onim vrlim Kranjcem, ki stoje v slavepolnem boju proti sovražniku, tudi oni deželani, ki so ostali na rodni grudi, zastavili svoje najboljšie moči v prid domovini, da z božjo pomočjo srečno dobojujemo težki boj. Pritrjujem, da sme polk "Cesarjevičeva pehota" sprejeti in uporabljati od mestne občine poklonjeni mu srebrni signalni rog."

Slovenske vojske, kakor tudi ves slovenski narod je odlikovanje slovenskega polka po novem cesarju navdajalo z velikim veseljem.

Pešpolku št. 17, ki sedaj stoji na laški zemlji, je cesar Karol poslal dne 30. novembra naslednjo brzojavko:

"Cesarjeviču, Mojemu ljubemu sinu, z bojišču poslani pozdrav junaških 17-ih Me je prisrčno razveselil. Vem, da bo cesarjevičeva pehota, zvesta svojim skoraj dveipolstoletnim izročilom novemu imenu delala čast. Jaz, Njeno Veličanstvo cesarica in mladi imejtelj Vam pošiljamo iz srca prihajajoče pozdrave in prosimo obilega božjega blagoslova za vrli polk. Dovoljujem, da sme vrli polk cesarjevičeve pehote uporabljati od mestne občine ljubljanske darovani srebrni signalni rog."

Prvič v tej vojni se je zgodilo, da je kak polk deležen odlikovanja, da se sme podarjenega signalnega roga že sedaj posluževati.

Avstrijski škofoje pri cesarju in cesarici.

Dne 1. dec. ob 11. uri predpoldne, je sprejela naša cesarska dvojica avstrijske škofo, ki so se udeležili posvetovanj na Dunaju. Cesarja in cesarico je v imenu škofov nagovoril olomuški knezonsko kardinal baron Skrbensky, ki je naglašal udanost, in zvestobo avstrijskih škofov nasproti cesarju in cesarici in je prosil za cesarsko dvojico blagoslova božjega. Cesar in cesarica sta sprejela poklonitev zelo prisrčno in prijazno, sta stopala od škofa do škofa in se z njimi ljubeznjivo pogovarjala. Ljubljanski škof je rekel cesarju, kako veselo iznenadeni so Slovenci, ker je Njegovo Veličanstvo imenovalo svojega prvorojenca za imejtelja 17. ljubljanskega pešpolka. Cesar je odgovoril, da je moral posebno odlikovati ta polk, ker se je vselej in povsod tako izredno hrabro boril za avstrijsko domovino. Cesar se je prav posebno zanimal za razmere v tržaški okolici.

domu. Seve, tudi mene se je že na potu obesila Lojza z vprašanjem:

"Oh, ti moj Bog, ali Sv. Barbara, troštarca v zadnjih urah! Gospod kaplan, ali je res moji sestri na smrt?"

Sam zlođe mi je potisnil trenutno, nepremišljeno in neprevidezno laž na jezik v odgovoru:

"Res, res, sam božji žlak je opahnil vašo Hano po jeziku; ne vem, kako boče ž njo?"

Sestro ljubeca Lojza je niknila kot smrtno zadeta srna in vzdihala:

"O trošter, sam sv. Duh! Tisto kiklo, tisto lepo štrafsto in flarasto sem ji posodila za zeganje. Moj Bog, za pet ran božjih, če pa govoriti ne more, bom še ob kiklo, ob ta najboljšo bom! Joj mene, koj stopim do nje, morebiti pa jej še ni čisto vzelo in zaprlo jezika."

Bable je odhitelo, ne meneč se za revmatišni navkreber po hribu na Radl; k zdravi sestri Hani, po za me usodepolno štrafsto in flarasto kiklo. Toliko sem pozneje dognal in zvedel, da ste se babnici pošteno skregali radi božjega žlaka in kikla, ki je pa tudi med mene in mojo Lojzo porinila zagozdo nekake mržnje in nezaupnosti.

Lojza mi te lahkomišelnice šale ni nikdar oponesla z jezikom, pač pa je kazala vrzel zamere v dejanju in obnašanju. Odslej sva občevala le službeno, kar se je vrtelo krog postrežbe. Zaupno, več kot je bilo neizogibno potrebno, nisva pokramljala nikoli več. To triletno medsebojno občevanje res ni bilo nezno kristjansko, predstavljalo pa tudi ni mejnikov božjih postav. Čutila sva menda oba v srečo bolj na radlo. A le ta nesrečni jezik je vedno zamrzaval v trdovratni triletni trmi in molčečnosti. Še le moj vpo-klic v svetovno vojno je izžlel Lojzi solze slovesa in privoščila mi je za slovo besede preko navadne službene merice:

"Sam ljubi Bog se nas usmili, še ubogega ka-

Predsedstvo državne zbornice pri cesarju in cesarici.

Dne 1. dec. sta cesar in cesarica tudi sprejela predsedstvo avstrijske državne zbornice. Sprejeti so bili: predsednik dr. Sylvester ter podpredsedniki vitez Pogačnik, Zdarsky, Romanczuk in Jukel. — Predsednik dr. Sylvester je nagovoril cesarsko dvojico v kratkih besedah, izrazil najglobokejšo žalost vsled smrti cesarja Franca Jožefa I. ter zagotovil cesarju in cesarici neomajno zvestobo in udanost.

Podpredsednika viteza Pogačnika, ki je prišel v vojni uniformi polkovnika strelcev, je nagovoril cesar z besedami: Vi ste pa iz Podnarta doma, Podnart poznam, sem se že skozi peljal. — Vitez Pogačnik: Da, Veličanstvo, jaz sem Gorenjec. — Cesar: Poznam Vaše kraje, saj sem bil že tam. — Dalje se je izrazil cesar, da je dobil najugodnejša poročila o izredni hrabrosti kranjskih deželnih strelcev. Pohvalil je Kranjsko, ki se je v tej vojni izredno patriotično izkazala. Zato ga zelo veseli, da je mogoče, odlikovati junaški kranjski pešpolk št. 17 s podelitvijo imejteljstva polka cesarjeviču.

Cesarica se je razgovarjala s podpredsednikom Pogačnikom o gospodarskih razmerah na Kranjskem in še posebej o gospodarskih posledicah, ki jih je deželi prinesla vojna.

Po razgovoru s posameznimi podpredsedniki sta se cesar in cesarica poslovila od gospodov, ter sta podala vsakemu posebej roko.

Cesar Karol I na čelu armade.

Cesar Karol I. je dne 3. t. m. prevzel vrhovno poveljstvo armade in mornarice in je izdal ob tej priliki sledeče armadno in brodomno povelje:

"Izvršujoč Svoje vladarske pravice, prevzamem vrhovno armadno poveljstvo in s tem vrhovno poveljstvo čez vse bojne sile Svoje armade in Svoje vojne mornarice. Za namestnika v vrhovnem armadnem poveljstvu določam maršala nadvojvoda Fridrika. Karol I."

Dne 2. decembra je cesar Karol I. odpotoval v glavni vojni stan. Cesarica Cita ga spremlja.

Dar Ogrov pri slovesnosti kronanja v Budimpešti.

Pri slovesnem kronanju ogrskega kralja in kraljice v Budimpešti leta 1867 so podarili Ogru novo kronanemu kralju 50.000 zlatov in kraljici tudi 50 tisoč zlatov. Tudi ob priliki kronanja cesarja Karola in cesarice Cite bodo podarili Ogru svojemu kralju 50.000 zlatov in tudi kraljici 50.000 zlatov.

Kronanje novega kralja in kraljice na Ogrskem bo baje dne 20. decembra. Kdaj pa bo avstrijski cesar prisegel na avstrijsko ustavo, še pa ni določeno.

Cesar Karol in malo dete.

Ko je cesar Karol leta 1913 mudil v Galiciji, je v neki vasi opazil, da v neki kmetski hiši mal otrok močno joka. Cesar je takoj, ne da bi koga vpra-

plana nam bodo ubili!"

Tako je bilo torej slovo hribovskega kaplana. Župnik mi je želel vrnitev po treh tednih. Lojza se je solzila in z Bogom odganjala mojo prerano smrt. Se farovski psiček me je na kratko povohnil, zafrkal repec in mi bevnil v zadnji pozdrav. Gostilničar, ki me je vozil, je nategnil vajeti s:

"Tiba, hot! lucika!"

In oddrčal sem navzdol proti Vuhredu na postajo.

II.

Vežba v Trstu in pohod v Galicijo.

Na železniški postaji v Vuhredu je kar mrgole o ljudi, moških kot žensk z otroci. Nekateri so stopali in se poslavljali vedrega, ukajočega obraza — mlada kri! Drugi so se vrteli resno-žalostnih obrazov, svesti si, da na pohod na vojsko ni kar navaden, vsakdanji sprehod zabave in oddiha.

Mene so nekateri bolj od strani pogledovali — češ, kaj bi se v tem času vozaril krog kolovratisti hribovskega kaplana, ki cesarske suknje nikoli nosil ni. Požiral sem te strupene poglede udano, brez zunanje znače notranje jeze kot pravi rekrut, ki mora tudi povziti in prenesti marsikatero pikro ter bridko od strani starejših cesarskih služabnikov. Komaj že sem ušakal, da se je prikadil vlak že ves obložen z vojaštvom vseh vrst in branž. Zmuzal sem se s celičico pod pazduho v voz II. razreda in se stisnil ob kot k oknu na hodniku. Sedeži so bili vsi do zadnjega zasedeni od častnikov blestečih uniform in rožljajočih sabelj. Kako bi se bil pač upal, jaz, ubogi hribovski novinec, med te gospode, ki so že davno z veliko žlico zajemali postavne in vedo vojaškega stanu. Kot ponižni cestinar v templju, sem stal in napol čepel v kotu; celi čas od Vuhreda do Trsta.

Kaj se mi je vse premetavalo, plesalo in trkalo po glavi in v srečo med vožnjo, ne bom popisoval. Si

Šal; s svojo soprogo Cito šel v dotično hišo ter vzel otroka na roke. Cesarica, tedaj še nadvojvodinja Cita, je malega dečka prijazno gladila, dokler ni prišla otrokova mati v hišo. Cesar je mater malo pokaral, zakaj pusti otroka samega brez varstva. Ljudje so se čudili cesarjevi prijaznosti in ljudomilosti. Cesar je velik prijatelj otrok. Če pride na svojih potovanjih v bližino otrok, jih kliče k sebi in jim deli darila.

Naše žrtve za domovino.

Zalostna poročila so dobili stari Pihler v Selskih fars Sv. Ruperta v Slov. gor., da je padel že dne 8. junija na južnem bojišču pri mestu Asiago sin Janez. Zadel ga je pri naskoku polentarske krogle in mu pretrgala nit mladega življenja. Bojeval se je vedno z vso gorečnostjo in hrabrostjo. Doma je bil vedno prav pridni, delaven in priljubljen fant. Vse ga je ljubilo in spoštovalo.

Zalostna usoda je zadelo mater Jero Miklošič od Sv. Tomaža pri Ormožu. Izgubila je v teku te strašne vojske že tri sinove. Prvi, po imenu Ivan, je padel že v začetku vojske na severnem bojišču; drugi sin Franc pa je umrl meseca aprila t. l. na Ogrskem v bolnišnici. Najmlajši sin Alojzij je pa padel na italijanskem bojišču, zadet od sovražne krogle. Vsi trije so bili velika podpora svojih staršev. Bodi jim tuja zemlja lahka!

Na laškem bojišču je padel 36letni mož Martin Jurinec iz Brebrovnika pri Svečinjah. Lah je nekega dne v zgodnjih jutranjih urah srdito obstreljeval naše postojanke. Naš junak si je hotel popraviti nekoliko svoje kritje, a v tem ga je sovražna granata smrtonosno ranila. V zadnjih besedah je naročil tovarišu, naj sporoči njegovi ženi, da naj plača sv. mašo, da bo lažje prenašal grozne bolečine. Po poročilu vojnega kurata je še isti dan izdihnil svojo junaško dušo. Dragi Martin! Zaplakala je ob Tvoji izgubi Tvoja družina, za katero si tako skrbel, jo srčno želel videti, posebno tri majhne otročičke, a ni se Ti želja izpolnila. Tam daleč v tirolski zemlji počiva Tvoje utrujeno telo, junaška duša pa naj vživa zasluženo plačilo tam, kjer preneha trpljenje.

Padel je na goriški fronti Alojz Senekovič od Sv. Urbana pri Ptuj, star 37 let. Zapušča neotolajljivo ženo z dvema malima hčerkičama. Bil je ljubeznjiv soproj, dober oče, skrben gospodar. Zupustil nam je najlepši vzgled, kakšnih žrtv da je vredno naše drago domovje. Slovenska vipavska zemlja je slastno popila kri svojega branitelja in končno sprejela še njegovo raztrgano truplo v večni počitek, junaška duša pa je odplavalala na boljši svet po božjo plačilo. Neomadeževan, časten, slaven in vreden nam bo Tvoj spomin! Na svidenje!

Na italijanskem bojišču je padel Leopold Matjašič, doma od Sv. Andraža v Slov. gor. Z njim je izgubila naša fara enega najvzlednejših in najbolj priljubljenih mladeničev. Kar je bil kot deček, to je ostal vse svoje življenje — veselje in nadej svojih staršev in predstojnikov. Poročilo vojnega kurata č. g. Bogoviča o njegovi smrti je močno potrdilo njegove dobre starše in sestre, obenem pa jim je dalo potrebnega poguma in srčnosti, da voljno prenašajo ta hudi udarec. Zato je umestno, da se objavi tudi v tolažbo ostalim Leopoldovim sorodnikom, prijateljem in znanec, zlasti v tolažbo Leopoldovemu bratu Alojzu, ki se bojuje že nač eno leto na Balkanu. „Vsemogočnemu Bogu“, tako piše č. g. Bogovič, ki pravi: „v čegar rokah smo vsi, je dopadlo odpočitosti Vašega pridnega sina Leopolda. Padel je v četrtek, dne 26. oktobra, ob 4. uri popoldne. Bil je moj sluga, pridni in vesten in je skrbel za mene

pač lahko predstavlja vsak planinskega rekruta, ki drdri iz srečno-tihe planine v hrumeče, povrh pomorsko mesto — Trst! Niti trenutek mi ni bilo mogoče sesti med vožnjo. Otrpeli nog sem krog 8. ure zvečer z veseljem pozdravil sprevednikov klic: Trst! Bil sem na novem cilju. Ubral sem jo urnih korakov za drugimi izstopili častniki in vojniki. Pa pred kolodvorom so se razklopili kot bi jim podkurili pod petami na vse strani. Bili so pač vajeni velikega mesta in znali tudi, kam se treba obrniti, če človek zapusti železno progo.

Jaz sem pa obstal liki stor pred kolodvorom, nevede, kam bi se obrnil, kam stopil, da mi odkazejo novo službo. Nekaj podplatov sem pustil na onem trdem tlaku pred kolodvorom, predno sem pogruntal: vojak, čefudi rekrut, spada v — Kasarno! Tam bodo že ukrenili s teboj po postavi in predpisih. Toda kje bi naj bila ta vojašnica? V Trstu, kjer ležijo ulice križ-kraž, ne smeš kar za nosom kot pri sv. Juriju na Remšniku. Še te zamotane vozle sem razvezal, držeč se starega pravila: po vprašanjih se daleč pride.

Stopil sem pred policaja in ga po domače lepo poprosil, naj mi tako bolj na debelo razpukša pot v kasarno. Izurjeno oko postave je zagledalo v meni hribovskega, mesta nevaženega rekruta in menil: „Kasarne ne boste pogodili kar tako po pokazanju na levo in desno. Vzemite si fujakerja, ta vas bo že prismukal do cilja.“

(Dalje prih.)

kot lasten brat. Pet minut, predno je bil zajet, je bil še pri meni. Kakih 100 korakov od molega stanovanja prileti granata, razpoči, en košček ga zadene nad levim očesom in gre skozi glavo. Imel sem le še toliko časa, da sem ga sprevidel. Zdravnik ga hitro obveže in odpošljemo ga koj v bližnjo vojno bolnišnico. Med potom izdahne. Pokojali smo ga na lepo vojaško pokopališče v Proseku. Mislil sem, da Vam go ohranim, zato sem ga vzel za slugo. Pa je že bila božja volja! Tako smo vsi vsak trenutek pripravljani. Iskreno sožalje! Udajte se v božjo voljo! — Vsi, ki sočutimo s težko prizadeto Matjašičevo hišo, prosimo Vsemogočnega, da onrni zdravega vsaj še Leopoldovega brata Alojza in mu nakloni srečno vrnitev v očetovo hišo.

Iz St. Ilje v Slov. gor. se nam piše: Tudi naša Marijina družba je zgubila več udov v vojski. Zadnji, ki je padel na italijanskem bojišču, je Jožef Pešl iz Poličkega. Leži pokopan na trientskem pokopališču. Največja tolažba za ubogo mater je bilo poročilo vojnega kurata, da je umrl previden s svetimi zakramenti. Brat njegov je pa že od začetka vojske vjet v Galiciji.

Nagle smrti je umrl v bolnišnici Rdečega križa v Konjicah vojak-domačin Mihael Kovač. Bil je od začetka vojske na bojišču. Pred kratkim je prišel domov, da bi se malo odpočil od prestanih naporov. Pa prišel je domov umret. V sredo, dne 29. novembra je izdihnil svojo junaško dušo. Ležal je na mrtvaškem odru istočasno s svojim najvišjim vojnim gospodom. Bilo je zelo slovesno pokopano. Kako resnične so besede, ki jih beremo v svetem pismu: Prišel bo pa dan Gospodov kakor tat... Pomisli, da smrt ne odlašaj; postava namreč tega sveta je umreti!

Č. g. vojni kurat Marko Skofič nam poroča, da je v vojni bolnišnici umrl dne 21. novembra hrabri junak Martin Grahornik, doma od Sv. Barbare v Slov. gor. Ranjen je bil od sovražne granate v trebuh dne 19. novembra in čez dva dni se je že ločil iz te solzne doline na kraj, kjer ni vojske in ne gromenja topov. Njegovo mlado truplo počiva v Rittenbergu pri Gorici. Bil je vzoren mladenič. Boril se je že od začetka vojske na severnem bojišču. Dne 28. decembra 1914 je bil težko ranjen v leve nogo. Komaj je malo ozdravel, je že skoraj zopet odrinil na severno bojno črto. Na južni fronti je bil odklikovan s srebrno svetinjo I. vrste. Ljubi Bog naj tolaži dobrega očeta in dragi mamico, ki že eno leto počiva v hladni zemlji, naj da veselo svidenje s sinom v nebeskem raj. Pridni družini naše iskreno sožalje!

Vsem vrlim padlim slovenskim junakom časten spomin!

Oddaja žita.

Vojno-žitno-prometni zavod naznanja, da bodo, kakor je že bilo poprej določeno, z dnem 16. decembra znižane žitne cene in sicer: pšenica od 38 na 35 K, rž od 31 na 29 K, napolica od 31 na 29 K, ajda od 31 na 29 K, ječmen za krmo in zmletje od 32 na 29 K, ječmen za pivovarne od 36 na 33 K, oves od 30 na 28 K, koruza zluščena od 30 na 28 K, v strokih od 22.50 na 21 K in sicer pri meterskem stoletu. Nespremenjene ostanejo cene za oluščene koruze storže 12 K, za lečo in grah 55 K, fižol vsake vrste, izvzemši fižol za krmjenje, 40 K, zadnji fižol (fižol za živinsko pičo), zadnji grah in lečo 30 kron, piro 26 K in proso 28 K. Od dne 16. decembra nadalje bo plačeval vojno-žitno-prometni zavod oddano žito že po navedenih znižanih cenah.

O tem se nam še z okrajnega glavarstva poroča:

„Nespremenjene ostanejo cene: praznim koruznim storžem 12 K; fižolu vsake vrste 40 K; krmilnemu fižolu 30 K, prosu 28 K, za vsakih 100 kg.

Dosedaj veljavne višje cene se bodo plačevale le do dne 15. t. m. za istinito oddano žito; kot dokaz za istinito oddano blago velja samo od komisijonarja vojno-žitnega prometnega zavoda izdani prevzemni list. Vsak posestnik, kateri je oddal žito pred 15. t. m. ali do dne 15. t. m., mora torej skrbeti, da od komisijonarja tudi dobi prevzemni list.

Da zadnji dan, namreč dne 15. decembra, pri oddajnicah žita ne nastane silen naval, se priporoča, oddati žito ne še le dne 15. decembra, ampak že vsaj nekaj dni poprej.

Za vse one množine, katere se pripeljejo dne 15. decembra, pa se vsled velikega navala ob tem dnevu ne morejo prevzeti, se smejo dne 16. decembra plačati samo nižje cene.“

Ta odredba bo nekatere posestnike hudo zadel. Radi pomanjkanja delavskih moči na mnogih krajih niso mogli vsega žita v jeseni zmlatiti, ker je bilo mnogo drugega nujnega dela na polju, v vinogradih in drugod. Mnogim pri najboljši volji ni bilo mogoče žita docela zmlatiti, ampak so ga zmlatili le toliko, kolikor so ga potrebovali za seme in za prvo silo za prehrano družine. Ostalo snopje pa se navadno zmlati še le po zimi, ko ni drugega dela. Drugi pa, ki so sicer žito že jeseni zmlatili, pa nimajo vprežne živine, ker se je večina volov rekvirirala, a tujih voznikov pa še za drag denar ni dobili, da bi zapeljali žito na železniško postajo ali v mesto h komisijonarju. Mal posestnik nam piše o tem: „V Maribor, kamor imam oddati svoje žito, imam iz naše

občine (Drvanje pri Sv. Benediktu v Slov. gor.) 11-ku 26 km dolgo pot, t. j. peš 6 ur, z vozom (z volji) pa najmanj 8-9 ur. Oddati bi moral 400 kg zruja. Vole so mi rekvirirali, tudi sosed jih nima. Voznik zahteva za vožnjo v Maribor 30 K, kar je pri dolgi poti v mesto gotovo tudi opravičeno. Za 400 kg zruja (200 kg pšenice in 200 kg ovsu) bi dobil 136 K. Ako plačam vozniku 30 K in računam 6 K drugih stroškov in 10 K zamudo časa, mi malo ostane. Naj bi oblast vse to vpoštevala in ne zahtevala, da vozimo žito v Maribor, ampak napravila bi najraje tudi zunaj po vaseh oddajališča za žito. V tem slučaju bi gotovo ljudje mogli žito ob pravem času oddati. Naj oblasti vse te razmere vpošteva in naj tudi odredi, da se stara cena še nadalje izplačuje. Posesnikom, ki le količak morejo, svetujemo, da oddajo vse odvišno žito, oziroma žito, ki je od vojaških komisij doočeno za oddajo, vsaj do 15. dec., da tako nihče ne bo trpel škode. Vojno-žitno-prometni komisijonarji so te dni dobili nalog, da morajo vse oddajne liste dne 15. decembra zvečer ekspresno oddati v Gradec.

Dodatno se nas še tudi prosi z okrajnega glavarstva, da bi opozorili vse tiste posestnike, ki so svoje žito že oddali, pa nimajo v rokah oddajnih listov ter se niso dobili skupička za žito izplačanega, da takoj (še pred 15. decembrom) pri žitnem komisijonarju zahtevajo svoj denar. Ko gre posestnik po denar, naj prinese bel oddajni list s seboj, da ne bo imel pota zastoj.

Omejitev klanja živine.

Stajerska cesarska namestništva je na podlagi ministrske odredbe z dne 9. septembra t. l. dne 28. novembra za čas vojske sledeče odredila:

Omejitev klanja brejih krav, telic, svinj in telet.

Krave in telice kakor tudi svinje, ki so tako močno breje, da osebe, ki se pečajo z živino, lahko spoznajo brejost, se ne smejo — izvzeto je klanje v sili — ne prodati in ne zaklati. Za klanje se tudi ne smejo prodati in ne zaklati teleta, ki še nimajo znamenj dozorelosti, t. j. ako še nimajo osem popolnoma razvitih zob-sekavcev. V veljavni še ostane tudi ministrska odredba z dne 6. julija 1916, po kateri se določa, da se svinje za mast do teže 60 kg in mesne svinje, ki tehtajo do 40 kg, ne smejo zaklati.

Dojne in plemene krave, teleta, volji in bikli.

Dojne in plemene krave, teleta po ½ leta kakor tudi telice, stare od ½ do 2½ leta, nadalje volji in bikli v starosti od ½ do 2 let se smejo prodati ali zaklati samo z uradnim dovoljenjem. Starost 2½ let se spozna, ako ima živinčeta 4, starost 2 let pa, ako ima 2 široka zoba (sekavca).

Uradna dovoljenja.

Za uradna dovoljenja se bodo po vseh občinah od okrajnega glavarstva določila izvedena oseba, A dokler pa se taka izvedena oseba ne določi, izvršuje to službo občinski predstojnik. Službo izvedenca, ki je častna služba, mora na poziv glavarstva vsakdo prevzeti. Dovoljenja za klanje dojnih in plemenih krav se smejo dati samo tedaj, če njihova gojitelj v gospodarskih razmerah dotičnega posestnika ni več utemeljena. Za odprodajo ali klanje telet, ki že imajo znake zrelosti, je uradno dovoljenje takrat dati, ako je posestnik tekom zadnjih 6 mesecev, najraj računeno od dneva, ko je prosil za dovoljenje, najmanj dve tretjini telet odredil za plemo. Dovoljenja za klanje telet in mlade govede se živinorejcu lahko dajo, ako n. pr. živinčeta telesno ni sposobno za plemo; če ima kako bolezen ali napako; če je tako slabo razvito, da očitno ni za plemo; ako močno primanjkuje prostora ali krme; če posestnik za sebe ali za obstoj svojega gospodarstva nujno potrebuje izkupiček za prodano živinčeto. Ko se živinčeto odproda, se mora kupcu izročiti uradno dovoljenje, na katerem je živinčeto posebno glede starosti natančno popisano. Tudi v živinskem potnem listu se mora v tem slučaju v razpredelku „natančen popis živali“ vpisati tudi starost živinčeta. Živina (prej opisane vrste) se poprej ne sme oddati za klanje, dokler ne pride uradno dovoljenje. To uradno dovoljenje se mora na živinskem potnem listu in v zvezku potnih listov, ki ostane pri občini, zaznamovati in sicer z označbo števila in datuma tožadnega uradnega dovoljenja. Ako pa se živina ne sme zaklati, pa se mora na potni list zapisati „Živinčeto se ne sme zaklati!“

Lastnik živinčeta, za katerega uradna oseba (zaupnik) v občini ni hotela dati dovoljenja za klanje ali odprodajo, ima pravico, da se tekom 14dnevnega roka pritoži pri okrajni politični oblasti. Politična oblast potem tekom 8 dni končnoveljavno odloči, ali se pritožbi ugodi ali ne. Oblast mora vprašati župana za njegovo mnenje. Proti tej odločitvi ni ugovora. Na sejmje za klavno živino se ne sme nobena živina prignati brez uradnega klavnega dovoljenja na živinskem potnem listu.

Kdor pa proda ali kupi kako klavno živinčeto brez uradnega klavnega dovoljenja ali se na kak drug način pregreši proti tej vladni odredbi, se kaznuje z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6